

► Tns ΔΕΣΠΟΙΜΑΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗ

Η ΝΕΑ ΣΥΛΛΟΓΗ διηγημάτων του Γιώργου Σκαμπαρδώνη υποβάλλει εξ αρχής στον αναγνώστη μια ιδιαίτερη και παράξενη γοητεία. Ο συγγραφέας στα είκοσι πέντε διηγήματα του τόμου περιπλανιέται σε οικείες περιοχές της πεζογραφίας του, εμπλουτισμένες με νέες μεταβλητές. Διηγήσεις και προλήψεις των μοναχών του Αγίου Όρους, μνήμες και βιώματα των παιδικών χρόνων, στιγμιότυπα από την καθημερινότητα της πόλης, η αγωνία για την παροδικότητα της ύπαρξης και η ελπίδα για την αναγέννηση και την αιωνιότητα των όντων, όψεις της ζωής στην ύπαιθρο, η αγάπη για τα ζώα, η γυναικεία ομορφιά, η αδιάκριτη επίδειξη της νεότητας σε αντίθεση με τα μελαγχολικά γηρατειά, αλλά και η πανδημία του Covid-19 συνθέτουν το αφηγηματικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαδραματίζονται τα γεγονότα στις ιστορίες του Σκαμπαρδώνη.

Ο πατήρ Μακάριος, ο Γιάννης ο Γύφτος, ο Γέροντας Ιωάννης, η Κατερίνα ντυμένη κολομνία, ο Λεωνίδας Στρόλιος, ο Τάκης ο Πεταλούδας, ο Γιώργος ο Μπρέντας, η αρχαιολόγος Θέκλα Φραντζή, η Αυτού Μεγαλειότητος βασιλιάς Παύλος των Ελλήνων, αλλά και ο Νίκος Βερέμης ή Τρεμαντάχειλος είναι κάποιοι από τους πρωταγωνιστές αντι-ήρωες των διηγημάτων του Σκαμπαρδώνη, οι οποίοι με τα καμώματα, τα ξεσπάσματα και τα παθήματά τους προκαλούν μερίδα αληγινόν στους αναγνώστες. Η παλινδρόμηση των ηρώων ανάμεσα στον κόσμο του πραγματικού και του φανταστικού, στην ατομική και τη συλλογική κνήμη, στο τραγικό και το κωμικό, στο παρόν και το ιστορικό παρελθόν ενισχύει τον ρεαλισμό της αφήγησης, παράγοντας ταυτόχρονα ποιητικές εικόνες.

Το χιούμορ είτε ως πικρή διάθεση, μέσω της οποίας αποκαλύπτεται και εκφράζεται η γελιοία όψη της σοβαρότητας, αλλά και η σοβαρή πλευρά του γελιού, είτε ως καθολική αίσθηση του κωμικού, είτε ως απάντηση στο παράλογο της ύπαρξης κυριαρχεί στην αφήγηση, αποδίδοντας την αμφιθυμία των ηρώων και την αμφισημία των καταστάσεων. Ειδικότερα, το μάυρο χιούμορ, αυτό που παραπέμπει στον θάνα-

Η αμφιθυμία του χρόνου

το και υπογραμμίζει την άρνηση του πραγματικού και τη σχετικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης, γίνεται προϋπόθεση της επιβίωσης των ηρώων. Ετσι, παρακολουθούμε με έκπληξη στο απολαυστικό διήγημα με τίτλο «Δυο λουκούμια δυναμίτη» την απέλπιδα προσπάθεια του πρωτοπρόσωπου αφηγητή με τον φίλο του Ζήση να λυτρώσουν από τα βάσανα των γηρατειών τον αγαπημένο γάιδαρο Ιωνά, προσπαθώντας να τον ανατινάξουν στον αέρα, δέροντας στην κοιλιά του ταλαίπωρο ζώου δυο λουκούμια δυναμίτη και το αναπάντεχο τέλος της περιπέτειάς τους με το συμπαθές τετράποδο να «τρέχει ξοπίσω τους. [...] τριποδίζοντας με εκείνον τον παρτσακλό, ασταθή διασκελισμό, άτσαλα, χωρίς ρυθμό, με το κεφάλι ψηλά και πλάγια, ταράζοντας τις αυτάρες του», να τους κοντοσιμώνει, ενώ το φτίλι καίγεται και ηλπισιάζει στον δυναμίτη.

Γέλιο και κλάμα, χαρά και λύπη εναλλάσσονται με γοργούς ρυθμούς στα διηγήματα του Σκαμπαρδώνη, του οποίου οι ήρωες συχνά πασχίζουν να ανακτήσουν το νόημα του θανάτου, αλλά και να απαλύνουν την αρνητικότητά του. Ακόμα και όταν το αίσθημα της απώλειας τους στοιχειώνει, όπως στο διήγημα με τίτλο «Η καντάδα», όπου μια παρέα μεθυσμένων ηγαίων νύχτα στο νεκροταφείο για να μοιρολογήσουν τη νεκρή μάνα ενός από αυτούς, ο συγγραφέας κατορθώνει μέσα από ένα καρναβαλικό σκηνικό να καταστήσει το ανοίκειο οικείο, το παράδοξο συνηθισμένο.

Τα τοπικά ιδιώματα και οι οικείοι ιδιωτισμοί της γλώσσας του συγγραφέα ενισχύουν τον κλαυσίγελο, δίνοντας διέξοδο στη μελαγχολία της καθημερινότητας και του εφήμερου, επενεργώντας παραμυθητικά πάνω στους ήρωες, αλλά και στον αναγνώστη. Ο παρηγορητικός αυτός ρόλος ενδυναμώνεται από την πρωτοπρόσωπη αφήγηση που επιτρέπει την αναπαράσταση των γεγονότων μέσω της οπτικής του αφηγητή-ήρωα, ενισχύοντας ταυτόχρονα τη λειτουργία της μνήμης, αλλά και από τις γλαφυρές περιγραφές, διά-

σπαρτες σε όλες τις ιστορίες του βιβλίου. Αλλωστε, η επιλογή της μικρής αφηγηματικής φόρμας, αυτής του διηγήματος, προμοδοεί το βιωματικό στοιχείο στην αφήγηση, μιας και το διήγημα ως είδος της πρόζας αποδίδει μια φέτα καθημερινής ζωής, ένα στιγμιότυπο, ευνοώντας, παράλληλα, τη συνύπαρξη του τραγικού με το κωμικό.

Ο Σκαμπαρδώνης μυθοποιεί στα είκοσι πέντε διηγήματα του βιβλίου του την «εποχιακή διέλευση βατράχων», ανθρώπων και καθημερινών καταστάσεων. Οι πρωταγωνιστές των διηγημάτων του είναι, ο καθένας με τον τρόπο του, άνθρωποι φαινομενικά ασυνήθιστοι, ίσως και λίγο αλλόκοτοι, όπως ο Νίκος Βερέμης ή Τρεμαντάχειλος, «ο γιγαντώσωμος», για τον οποίο ο αφηγητής αναρωτιέται «πώς θα μπορούσε κάποτε να πεθάνει, να χαθεί και να βρεθούν, τελικά, οι πολλές ψυχές του στην άλλη μεριά σαν ένα αθόρυβο πέραςμα βατράχων που μετακινούνται για να ψάξουν μέρος με στεκούμενα νερά», ένας άνθρωπος «κουτουρού-χαβά, ευλογημένος απ' τις νεράιδες», ή η αρχαιολόγος κυρία Θέκλα Φραντζή που ανακαλύπτει το γεμάτο σοκολατένιους θησαυρούς υπόγειο του κατεστραμμένου από την πυρκαγιά του 1917 στη Θεσσαλονίκη Γλυκιματοπωλείου «Les Fleurettes», ή ο Λάζαρος Κλ. Ασικόγλου, συνταξιούχος δάσκαλος, που μέσα στο γαλαζωπό, ιριδίζον φως του ψυγείου του, αναπάντεχα, βλέπει σαν σκηνή από κινηματογραφική ταινία τους έξι σκοτωμένους, κατεψυγμένους αντάρτες που έφεραν στο νεκροταφείο του χωριού Δήμητρα των Σερρών οι στρατιώτες τον Ιούλιο του '48.

Ο Γιώργος Σκαμπαρδώνης, με τις προσεκτικά, με ευαισθησία, δουλεμένες ιστορίες του, μαγεύει τον αναγνώστη, ταξιδεύοντάς τον στον δικό του ξενοκάραγο κόσμο, «έξω απ' τον ανθρώπινο Χρόνο».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ

ΠΡΟΣΟΧΗ: εποχιακή διέλευση βατράχων

25 διηγήματα

Πατάκης, 2021, σελ. 240

